

1. LAUSUNTOPYYNTÖ

Tampereen yliopisto, Ihmistieteiden eettinen toimikunta
TUTKIMUS: VARHAISET EMOTIONAAISET JA SOSIAALISET VALMIUDET/INFANT
PRECURSORS OF HUMAN EMOTION AND SOCIAL LEARNING
TUTKIMUKSESTA VASTAAVA HENKILÖ: Jukka Leppänen, Akatemiaturkija,
Lastentautien
tutkimuskeskus, Lääketieteen yksikkö, B-rakennus, Medisiinarinkatu 3, S-posti
jukka.leppanen@uta.fi, puh. 040 190 1361
PERUSTELU LAUSUNTOPYYNNÖLLE: Tutkimuksesta pyydetään ihmistieteiden
eettisen
toimikunnan lausuntoa, koska tutkimuksen osallistujina ovat alaikäiset lapset ja
tutkimuksen
rahoittajat edellyttävät lausuntoa (Suomen Akatemia & ERC). Lausuntoa pyydetään
Tampereen
yliopiston ihmistieteiden eettiseltä toimikunnalta (PSHP eettisen toimikunta sijaan),
koska
tutkimuksessa ei puututa tutkittavien fyysiseen koskemattomuuteen. Tutkimus on
erillinen ja
itsenäinen osatutkimus laajemmassa tutkimushankkeessa (Brain networks for
processing social
signals of emotion: early development and the emergence of individual differences, SA &
ERC), jonka
muille osatutkimuksille on pyydetty PSHP:n eettisen toimikunnan puoltava lausunto,
koska ko.
osatutkimuksissa puututaan osallistujien fyysiseen koskemattomuuteen (EEG ja
verinäytteet).
SALASSAPIDETTÄVYYS: Hakemuksen salassapidettävyydelle ei ole perusteita.
Tampereella 20.4.2012

Jukka Leppänen

2. RESEARCH PLAN: INFANT PRECURSORS OF HUMAN EMOTION AND SOCIAL LEARNING

2.1 BACKGROUND: Synchronization of emotional states and behavioral activities, attraction to other members of the species, and complex forms of communication are intrinsically human traits¹ and possible prerequisites for our elaborated social life². The evolutionary and ontogenetic origins of these traits are thought to lay in specific cognitive adaptations that emerge early in human development, precede the onset of language, and are, at least partially, unique to our species. A range of precocious social capacities have been demonstrated in human infants, including perceptual preferences towards faces, eye contact, biological motion, and facial expressions as well as an ability to imitate others' gestures³⁻⁷. The specific nature of these capacities and their uniqueness to human infants have become under increased scrutiny in recent years². There is also increasing interest in individual variations in early social-cognitive capacities given their

200 (1985).

**TUTKIMUSSUUNNITELMAN SUOMENKIELINEN TIIVISTELMÄ. VARHAISET
EMOTIONAALISET JA**

SOSIAALISET VALMIUDET -tutkimus on itsenäinen osatutkimus Suomen Akatemian ja Euroopan

tutkimusneuvoston (ERC:n) rahoittamaa tutkimushanketta "Brain networks for processing social signals of

emotion: early development and the emergence of individual differences". Muille osatutkimuksille on

haettu erillinen lupa PSHP:n eettiseltä toimikunnalta.

TUTKIMUKSEN TAVOITTEET: Tutkimuksessa selvitetään nk. sosiaalisten

havainto- ja

tiedonkäsittelytoimintojen kehittymistä elämän ensimmäisten vuosien aikana.

Tutkimuksen

erityisenä tavoitteena on selvittää, missä iässä vauva oppii yhdistämään erilaisia vihteitä (erit.

kasvonilme ja katsesuunta) emootioilmaisujen kohdesuuntautuneisuuden havaitsemiseksi aikuisen

ihmisen kasvoilta. Tutkimuksessa selvitetään myös, ennustavatko varhain kehittyvät

havaintovalmiudet sosiaalisia taitoja myöhemmin lapsuudessa. Tutkimuksen tulosten odotetaan

antavan uutta tietoa lapsen varhaisista emotionaalisista ja sosiaalisista valmiuksista ja niiden

arvioinnista. Tuloksilla on merkitystä myös perustavanlaatuisen kielifilosofiaan liittyvien

kysymysten kannalta.

OSALLISTUJAT: Tutkimuksen kolmeen osakokeeseen otetaan yhteensä 60 osallistujaa Tampereen alueelta (20/koe). Osallistujat rekrytoidaan väestörekisterikeskukselta tilattujen rekisteriotteiden perusteella (Tampereella asuvat alle 5 kk ikäiset lapset tutkimuksen alkaessa v. 2012).

Valintakriteerit ovat: syntymän täysiaikaisuus (37-42 vko), normaali syntymäpaino (> 2500 g) ja normaali neurologinen kehitys (ei todettuja neurologisia tai näkötoimintoihin liittyviä häiriöitä).

SUOSTUMUS, TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN

KULKU: Tutkimuksen kulku selostetaan

ensin vanhemmalle/hooltajalle, minkä jälkeen he saavat tilaisuuden esittää kysymyksiä.

Vanhemmalta/hooltajalta pyydetään kirjallinen suostumus lapsen osallistumiseen.

Kaikki osallistujat kutsutaan 5 ja 7 kuukauden ikäisinä laboratorionkokeisiin, joissa arvioidaan

kasvovihjeiden havaitsemista. Ensimmäisessä osakokeessa lapset istuvat äitinsä sylissä samalla kun

heille näytetään tietokoneruudulla kohdesuuntautuneita emootioilmaisuja (iloa tai säikähdystä

esittäviä kasvokuvia) sekä muita visuaalisia ärsykeitä (geometrisia muotoja tai kuvia leluista).

Lapsen reaktioita kuviin arvioidaan rekisteröimällä lapsen silmänliikkeitä silmänliikekameralla

(silmänliikkeitä rekisteröivä kamera on sijoitettu tietokoneruudun alareunaan ja siitä ei aiheudu

lapselle tehtäviä toimenpiteitä). Toinen osakoe poikkeaa ensimmäisestä osakokeesta siten, että

lapset istuvat äidin sylin sijasta liikuteltavassa lastenistuimessa. Muuten ärsykeolosuhteet ovat

samanlaisia. Kolmas osakoe noudattaa pääosin ensimmäisen kokeen protokollaa paitsi siltä osin,

että emootioilmaisut eivät ole osa kommunikatiivista kontekstia (emootioilmaisuja esittävä malli ei

ota katsekontaktia lapseen ennen emootioilmaisun esittämistä). 24 kuukauden seurantatutkimus

on samanlainen kuhunkin osakokeeseen osallistuvalla lapsella ja siinä käytetään ikätasoon

soveltuvia menetelmiä sosiaalisen havaitsemisen arviointiin. Sosiaalista havaitsemista selvitetään

tutkimalla, huomioiko lapsi aikuisen tunneilmaisut oman käyttäytymisensä säätelyssä.

Laboratorionkokeiden lisäksi osallistujilta kerätään tutkimuksen yhteydessä kyselylomakeaineistoa

liittyen lapsen terveystietoihin ja käyttäytymistäipumuksiin (7 ja 24 kk:n ikäisinä).

**TAMPEREEN YLIOPISTO
TAMPEREEN ALUEEN IHMISTIETEIDEN
EETTINEN
TOIMIKUNTA**

Akatemiatutkija Jukka Leppänen, Lääketieteen yksikkö

Lausuntopyyntö 4/2012: ”Varhaiset emotionaaliset ja sosiaaliset valmiudet/infant precursors of human emotion and social learning” (akatemiatutkija Jukka Leppänen, lastentautien tutkimuskeskus, Lääketieteen yksikkö).

Päätös: Toimikunnan mielestä tutkimussuunnitelmassa ei ole eettisiä ongelmia, ja toimikunta puoltaa sitä. Toimikunta esittää kuitenkin tutkimussuunnitelman osalta seuraavat huomautukset. Tutkimuksen tiedotteessa tulisi mainita, että tutkimukseen sisältyy laaja kysely. Lisäksi lomakkeen osion kohtaa 6.2., jossa ohjeistetaan kyselyyn vastaamista, tulisi täsmentää. Toimikunnan mielestä toteama ”Vastaa ympyröimällä yksi vasemmalla puolella olevista numeroista...” ei ole tarpeeksi informatiivinen. Mainittu ”Vasemmalla puolella” on luettavissa vasta seuraavalla sivulla. Ohjeessa tulisi todeta esimerkiksi sivunumero ja kohta eli tilanteet, joihin numerointi liittyy.

Toimikunnan kokous/28.5. 2012

Varapuheenjohtaja

Merk.
Tarja Pösö

Sihteeri

Heikki Eilo